

УДК 351/352(091)477

канд. політ. н., доц. О.Н.Євтушенко

ДЕРЖАВНА ВЛАДА І МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ТЕОРІЯ Й МЕТОДОЛОГІЯ ВЗАЄМОДІЇ

У статті розглядаються важливі питання теорії та взаємодії моделей державної влади і місцевого самоврядування. Автор вважає, що відносини державної влади і місцевого самоврядування в Україні повинні базуватися на теорії муніципального дуалізму і моделі взаємозалежності.

Ключові слова: державна влада, місцеве самоврядування, моделі місцевого самоврядування, територіальна громада, демократія, політична система.

Необхідною умовою демократизації політичної системи України стає подальше реформування інституту державної влади і місцевого самоврядування у напрямі наближення їх до європейських стандартів та підвищення їхньої ефективності в управлінні державою через поступове розширення самостійності місцевих громад.

У Конституції України закріплено принцип, відповідно до якого органи місцевого самоврядування є самостійним елементом системи управління громадськими справами на територіальному рівні та не входять до системи державної влади [19]. Закріплення цього принципу на законодавчому конституційному рівні, а також прийняття 24 травня 1997 р. Закону “Про місцеве самоврядування в Україні” [28], ратифікація Європейської Хартії місцевого самоврядування 15 липня 1997 р. [13] стали значним досягненням українського суспільства на шляху його демократизації і наближення даної галузі законодавства до європейських стандартів.

Актуальність теми дослідження пов’язана з пошуком засобів закріплення подібного статусу місцевого самоврядування, що вимагає з’ясування практичного і мало вивченого питання про взаємини органів державної влади й місцевого самоврядування, оскільки відокремлення органів місцевого самоврядування не тільки припускає новий тип подібних взаємин, але й провокує гостроту й конфліктність цих взаємин. Все це дозволяє нам звертати увагу на проблеми, які існують у взаємовідносинах державної влади і місцевого самоврядування, а саме коли місцеві інтереси розглядаються як підлеглі державним і державні адміністрації підміняють собою органи місцевого самоврядування. Розвиток взаємовідносин державної влади і місцевого самоврядування

залежить від того, на яку теорію місцевого самоврядування держава буде спиратися і яку модель місцевого самоврядування вона хоче побудувати.

Автор ставить *за мету* розглянути теоретичні та методологічні засади побудови місцевого самоврядування, виявити особливості взаємовідносин державної влади і місцевого самоврядування та дослідити механізми його реалізації в сучасних умовах українського суспільства.

У статті використані праці таких зарубіжних і вітчизняних вчених, як В.Безобразова [2; 3], А.Васильчикова [5], Л.Велихова [6], Р.Гнейста [7; 8], А.Градовського [9], Н.Ємельянова [11], О.Іщенко [15], В.Кравченка [21], Н.Коркунова [20], Н.Лазаревського [22], Б.Нольде [24], Ю.Панейка [27], А.Черкасова [33], Б.Чичеріна [34], Л.Штейна [36] та багатьох інших.

Відповідно до ст. 5 Конституції України народ здійснює владу безпосередньо через органи державної влади та органи місцевого самоврядування [19]. Це означає, що органи місцевого самоврядування не є складовою частиною державного механізму, вони складають окрему форму реалізації народовладдя. Виходячи з цього, місцеве самоврядування не є елементом державної влади, однак, це не забезпечує його повної автономності від державної влади, що дає підстави розглядати місцеве самоврядування в політичній системі як самостійну форму публічної влади, за допомогою якої вона “адаптується до нових соціальних вимог” [1, с.155].

Взаємодії органів державної влади й органів місцевого самоврядування досить різноманітні, тому аналіз основних теорій і моделей цієї взаємодії є одним з найбільш значущих у галузі політології і теорії державного управління. Від того, наскільки оптимально вони будуть вирішені, у тому числі й через визначення загальнотеоретичних позицій, залежить як розвиток демократії в Україні, так і перспектива її державності.

Слід зазначити, що питання взаємодії органів державної влади й органів місцевого самоврядування виникло практично одночасно з появою самого інституту місцевого самоврядування. Залежно від спроби розв’язати проблему, проявів влади громади як впливу на суспільство поза системою державної влади, незалежної від держави чи її розгляду як елементу державного організму, що виконує лише функції органу держави [27, с.132; 32, с.18-19], сформувалися теорії державної влади і місцевого самоврядування.

Однією з перших теорій місцевого самоврядування стала *теорія вільної громади*, яка базувалася на нормах французького й бельгійського права кінця XVIII – початку XIX ст., виходячи з ідеї природного права громади самостійно вирішувати свої справи [4; 23, с.98]. Тому органи місцевого самоврядування – це не органи державної влади, а органи громад, які обираються членами громади [21, с.8-9]. Виходячи з даних положень, взаємодія органів державної влади й органів місцевого самоврядування відбувається у спосіб, коли державні органи

контролюють й стежать за тим, щоб громада та її органи не перевищували межі своєї компетенції, але державна влада не втручалася в компетенцію громади і її органів.

На зміну теорії вільної громади прийшла (*громадська*) *громадівська теорія* самоврядування, яка багато в чому виходила з тих же підстав, що й теорія вільної громади, однак на перший план вона висувала вже не природний і невідчужуваний характер прав громади, а обґрунтовувала недержавну природу діяльності органів місцевого самоврядування, переважно її майновий характер [31]. В основі цієї теорії було положення про те, що громада, як самоврядний територіальний колектив, така ж самотійна, як і сама держава, тим більше, що вона виникла раніше держави.

На думку прихильника громадівської теорії А.Васильчикова, самотійність місцевих громад зумовлюється характером справ, якими вони завідують й які по своїй природі відмінні від справ державного управління, тому самоврядування є особливою формою самоорганізації населення [5]. На основі цієї теорії розроблялось та було прийнято Положення про губернські та повітові земські установи від 1 січня 1864 року, а також Міське Положення 1870 року, які впроваджувались в українських губерніях у другій половині XIX ст. [12, с.178-186].

Однак в той час спроби визначити місцеве самоврядування як діяльність, яка по своїй суті відрізняється від адміністративної діяльності держави, закінчилися невдало. Як зазначав Б.Нольде, “самоврядні одиниці роблять ті ж самі справи, що й безпосередні органи держави”, тому вони “така ж частина державного управління, як управління коронне. І даремно ведуться нескінченні суперечки про “власні” справи громад і справи, “покладені” на неї державою” [24, с.261-262]. Історичний досвід того часу показав, що теоретичні погляди прихильників вільної громади й громадівської теорії самоврядування, які вважали, що місцеве самоврядування виникає з ініціативи “знизу” і тримається винятково на самосвідомості й волі населення, не відповідають дійсності. Однак в наші часи, що б позбавитись від тоталітарного минулого, “яке лише умовно співвідносилось з реальним місцевим самоврядуванням”, ми заклали ідеї громадівської теорії в Конституцію України [35].

У зв’язку з тим, що можливості державного апарата мають свої межі у вирішенні питань місцевого значення, державній владі потрібна підтримка з боку населення, тому виникає, якщо можна так сказати, кооперація державної влади і органів місцевого самоврядування для спільного вирішення конкретних місцевих справ. Ця думка вплинула на розвиток *державницької теорії* самоврядування, яка отримала найбільше поширення в Європі. Основні її положення були розроблені німецькими вченими Л.Штейном [36] та Р.Гнейстом [7; 8]. Згідно з цією теорією органи місцевого самоврядування повинні бути повністю підпорядковані

державі. Вони є ланкою державної влади, яка не має власних прав, власної компетенції. На думку Л.Штейна, самостійність органів місцевого самоврядування в тому, що вони є не безпосередніми органами держави, а є органами місцевого співтовариства, на яке держава покладає здійснення певних завдань державного управління.

Такий підхід є популярним у США, де регламентація місцевого управління і самоврядування належить до компетенції штатів і в багатьох з них місцевий орган має лише ті повноваження, що є чітко визначеними штатом, і ті, що безпосередньо впливають з цих повноважень. У Росії дану теорію підтримували такі вчені, як В.Безобразов [2; 3], Н.Коркунов [20], А.Градовський [9], Н.Лазаревський [22]. В.Безобразов, наприклад, стверджував, що “держава й самоврядування нероздільні й що спроби роз’єднання можуть призвести до руйнування або самоврядування, або держави” [2, с.1].

Відповідно до державницької теорії місцеве самоврядування являє собою, насамперед, одну з форм організації державного управління на місцях, будучи частиною загальної державної системи. Місцеві справи є державними справами, переданими органам місцевого самоврядування, які краще знають інтереси місцевих громад і можуть повніше їх задовольнити.

Виходячи з цієї теорії, органи місцевого самоврядування є специфічними органами державної влади, організованими на принципах самоврядування. Таким чином, якщо органи держави виражають її волю й повністю підлеглі уряду, внаслідок чого між ними неможливе співвідношення взаємних прав й обов’язків, то органи місцевого самоврядування мають принципово інший статус, вони є юридичними особами, що вступають із державою в юридичні відносини і мають щодо неї відповідні права і обов’язки [34, с.86- 87]. Як бачимо в цьому твердженні є суперечність – органи самоврядування повністю підлеглі уряду (державній владі) і в той же час вступають із державою в юридичні відносини, залучаючись у систему державного управління.

Спроба своєрідного примирення й компромісу “природників” та “державників” отримала своє вираження в *громадівсько-державницькій теорії (теорії муніципального дуалізму)*. Згідно з цією теорією органи самоврядування самостійні лише в неполітичній сфері. Ця теорія зумовлює одночасне співіснування на місцевому рівні як органів самоврядування, так і органів уряду. При застосуванні цієї теорії на практиці іноді проявляються недоліки і громадівської, і державницької теорії та додається ще один – порушення принципу розподілу влад.

Відповідно до громадівсько-державницької теорії органи місцевого самоврядування, здійснюючи відповідні управлінські функції і виходячи за рамки місцевих, повинні діяти як інструмент державного управління. Посилення правового регулювання місцевого самоврядування все більше інтегрує місцеві органи в державний механізм, коли частина прав

муніципальних органів стає їхніми обов'язками, що виконуються під контролем державних органів. Запровадження цієї теорії підсилює державну природу органів місцевого самоврядування, не відрізняє місцевих справ від загальнодержавних.

Л.Кириченко вважає, що для України найбільш оптимальною є громадівсько-державницька концепція. По-перше, вона забезпечує формування системи місцевого самоврядування як інститутів громадянського суспільства, тобто незалежних щодо держави самоврядних утворень. А по-друге, саме така модель сприяє активному залученню органів і посадових осіб місцевого самоврядування до реалізації функцій та завдань державного управління [16].

У науці існують й інші теорії місцевого самоврядування, а саме: теорія самоврядних одиниць, згідно з якою місцеве самоврядування є “продуктом самообмеження держави”, муніципалітети виконують функції державного управління, але залишаються органами не держави, а територіальної громади [10]; органічна теорія, яка розглядає громаду як низовий соціальний організм, що має низку публічно-правових повноважень, які не делеговані державою, а належать громаді за власним правом [30, с.5-6]; теорія муніципального соціалізму, яка ґрунтується на можливості еволюції буржуазного місцевого самоврядування у соціалістичне; соціальна класова теорія, за якою місцеве самоврядування – це форма державного управління певним, одним із публічних інститутів держави, завдяки якому правлячий клас забезпечує на місцях дотримання своїх інтересів [6]; теорія соціального обслуговування, згідно з якою муніципалітети здійснюють функції сприяння добробуту мешканців комун [37, с.27].

Усі ці теорії знайшли своє первісне втілення в трьох основних моделях місцевого самоврядування: англосаксонській (англійській, або англо-американській), континентально-європейській (французькій, німецькій), іберійській, радянській.

Англосаксонська модель місцевого самоврядування виникла і розвивалася в Англії, де існують адміністративно-територіальні утворення (графства й округи), в яких для рішення місцевих питань збирається рада, що діє 4 роки. Всі посадові особи графства (шериф, менеджер і т. ін.) також обираються населенням. Низовою ланкою місцевого управління є приходи. Остання реформа місцевого самоврядування від 16 липня 1985 р. дещо змінила функції деяких місцевих утворень і підсилила вплив уряду (деякі функції місцевих утворень передані відомствам) [14, с.63-69].

Особливості цієї моделі пов'язані зі стійкістю звичаєвого права (Common Law), основою якого є однорідність і єдність усього права, обов'язкового як для носія верховної державної влади, так і для народу. Тому в Англії до XIX століття управління в територіях існувало й формувалося не як самоврядування, а як інститут держави, керований не

центральними органами, а за допомогою законів, прийнятих парламентом. Ця модель виключає представників центрального уряду на місцях, а муніципалітети самостійно здійснюють владу в межах своїх повноважень. Однак якщо вони виходять за межі повноважень, то це дозволяє уряду втручатися в їх справи.

Англосаксонська модель отримала поширення у Великій Британії, США, Канаді, Австралії, Новій Зеландії та інших країнах. Подібна система організація влади на місцях будується і в Росії, де представницькі органи місцевого самоврядування формально виступають як діючі автономно в межах наданих їм повноважень. Як вказує російський дослідник К.Павлов, англосаксонський варіант системи місцевого самоврядування відповідає завданню побудови демократичного суспільства з ринковими принципами побудови економіки. Однак досвід проведення реформ у РФ показує, що при відсутності демократичного досвіду він навряд чи є оптимальним. На його думку, у зв'язку зі слабким впливом вищих державних органів англосаксонська система найменш підходить для Росії, тому що негативно впливає на ефективність російського виробництва [26, с.123].

Континентальна (французька) модель місцевого управління, базується на поєднанні державного управління на місцях і місцевого самоуправління. Згідно з цією моделлю місцеві органи влади підпорядковуються вищим державним органам, які здійснюють безпосередній контроль за їхньою діяльністю. Французька модель допускає контроль центральної влади через спеціально призначених представників. Для Франції характерна ієрархічна підпорядкованість структур влади. Виборні органи є не в усіх підрозділах, а лише в комунах, департаментах і регіонах. Основою адміністративно-територіальної одиниці є комуна, населення якої обирає муніципальну раду й мера. До функцій ради належить розпорядження майном, керівництво необхідними службами, розпорядження бюджетом [25].

Подібна модель існує в Іспанії, однак, під впливом історичних умов (період фашистського режиму) остаточно визначилася лише в 50-і роки ХХ ст. і має ряд цікавих особливостей. Однією із центральних є національна розмаїтість. Це враховано іспанцями в Конституції 1978 р., яка надає народам Іспанії рівні права з утворення автономних співтовариств, які мають свій статут, прийнятий парламентом країни. Нижчим рівнем місцевої влади є провінція, в яку входить кілька муніципалітетів. Провінція управляється депутацією, а муніципалітети – радами, що обираються населенням. Місцевим органам надаються широкі права для вирішення соціально-економічних завдань, а також можливість об'єднання зусиль для вирішення вагомих проектів [18, с.292-297].

Континентальна модель місцевого управління нагадує ієрархічну піраміду, по якій відбувається передача різних директив та інформації і в рамках якої на центральну владу активно працює ціла армія агентів на

місцях. Тому вона характеризується підпорядкованістю нижчих ланок вищим. Зрозуміло, що залежно від країни континентальна модель має свої різновиди. Так, у таких країнах, як Фінляндія, Греція систему місцевої влади в адміністративно-територіальних одиницях очолюють тільки призначені центром чиновники або представники вищих виборних органів. У ряді країн обирається керівник тільки низової місцевої влади, вищі керівники призначаються Міністром внутрішніх справ [29, с.355].

Змішана модель територіальної організації влади функціонує в Австрії, Німеччині, Японії. Вона має подібність і з англосаксонською, і з континентальною моделями. Однак із зазначеної групи країн особливо виділяється Німеччина, яка поєднала в собі принципи обох моделей і виробила свої яскраві риси. Німецька модель відрізняється від французької тим, що органи місцевого самоврядування діють за дорученням держави, а громада на основі законів і під свою відповідальність вирішує завдання на своєму рівні. Правовою основою формування місцевого самоврядування стали реформи барона Лоренца фон Штейна на початку XIX ст. Основною ідеєю реформи стала паралельна діяльність органів державної влади й органів місцевого самоврядування, що функціонує як єдина цілісна система [17].

Сьогодні самоврядування в Німеччині приймає на себе частину функцій держави. Федерація й землі не є єдиними суб'єктами державного управління. Громади функціонують або як інститути самоврядування, або як органи, яким держава делегувала окремі функції. Правове положення громад детально регламентується законодавством земель, яке відрізняється більшою розмаїтістю й особливостями територій [11, с.6].

Що стосується іберійської та радянської моделей, то вони є різновидом англосаксонської моделі. Цьому варіанту притаманна спільна особливість – відсутність територіальних представництв центральних органів державного управління.

Однак крім названих існують й інші моделі взаємодії органів державної влади й місцевого самоврядування, однією з яких є класифікація, запропонована сучасним російським дослідником О.Черкасовим. Вона складається з трьох моделей.

1. *“Модель партнерства”* запропонована в XIX столітті у працях Дж. Ст. Милля. Згідно з цією моделлю відносини місцевої й центральної влади – це відносини партнерів і рівноправних товаришів, які мають спільні цілі й надають необхідні послуги населенню. Місцеве управління – це “органічний елемент самовираження відповідного місцевого співтовариства” [33, с.115].

2. *“Агентська модель”* – в якій місцеві органи вважаються своєрідним інструментом, за допомогою якого державна влада реалізує свій політичний курс на місцях. Місцеве управління є “лише адміністративним засобом здійснення управлінських функцій на місцях, спрямованим не стільки на забезпечення місцевого представництва,

скільки на надання послуг” [33, с.116]. Державна влада як гарант ефективності соціально-економічного й громадського життя покликана забезпечувати розумні стандарти послуг, наданих громадянам.

3. *“Модель взаємозалежності”* ґрунтується на тому, що відносини центральних і місцевих органів характеризуються як і деяким ступенем їхньої незалежності, так і взаємозалежністю та визначаються реальним владним потенціалом сторін, а також наявними в їхньому розпорядженні ресурсами (особливо фінансовими) і засобами тиску [33, с.11]. Уряд контролює парламент і має можливість домагатися прийняття законів, що регулюють діяльність муніципальних установ. Місцеві представницькі органи, у свою чергу, мають самостійний мандат, отриманий від виборців, власні фінансові кошти, компетенції, які закріплені за ними законодавством.

Таким чином, не тільки місцеві органи виявляються залежними від уряду (загальна підтримка, фінансові субсидії, законодавче регулювання тощо), але й уряд залежить від місцевої влади при реалізації свого політичного й економічного курсу на місцях. По суті, зазначена модель схожа з моделлю партнерства, але в ній відсутня рівноправність державних органів й органів місцевого самоврядування.

Перераховані моделі спираються на розглянуті вищі світові теорії державної влади і місцевого самоврядування. Так, *“модель партнерства”* побудована на громадівській теорії, *“агентська модель”* – на державницькій, *“модель взаємозалежності”* – на громадівсько-державницькій (муніципального дуалізму) теорії.

Державна влада і місцеве самоврядування – це інституції, які покликані надавати послуги населенню. Зрозуміло, що держава не може брати все це на себе. Однак, надаючи більше повноважень і самостійності органам місцевого самоврядування, як того вимагають європейські стандарти, держава несе відповідальність за збалансований розвиток усіх територіальних утворень, за територіальну цілісність країни. Тому є сенс в тому, коли дослідники визнають місцеве самоврядування децентралізованою формою державного управління [35].

Таким чином, недержавний характер органів місцевого самоврядування, закріплений в Конституції України, не є достатньою підставою для того, що б виводити місцеве самоврядування із системи державного механізму, хоча зрозуміло, що співвідношення органів державної влади і місцевого самоврядування буде суттєво відрізнятися управлінськими механізмами. Крім того, місцеве самоврядування – це необхідний елемент громадянського суспільства, якому притаманні практично всі його базисні компоненти. Все це підтверджує думку про однакову природу державної влади і місцевого самоврядування, які мають різну специфіку як владні інституції. Зрозуміло, що у більшості випадків не можливо чітко відмежувати питання, які входять до компетенції місцевих органів та органів державної влади. Однак у тих

випадках, коли це можливо зробити, ми не можемо їх протиставити один одному, тому й протиставлення державної влади й місцевого самоврядування не має ні теоретичних, ні практичних підстав.

Найбільш обґрунтованою, на думку автора, є проміжна позиція, що отримала теоретичне обґрунтування в змішаній дуалістичній теорії, адже в українському законодавстві повинна бути представлена саме дуалістична концепція як найбільш обґрунтована. Вона більше відповідає вимогам загальнодержавної стратегії розвитку й формування управлінської системи, спрямовуючи розвиток місцевого самоврядування на збереження стабільності в державі, на розбудову громадянського суспільства. Сьогодні “неприпустимим є намагання знайти шляхи вирішення проблем у цих сферах на засадах протиставлення державної влади та місцевого самоврядування” [15, с.334].

Однак для забезпечення ефективної взаємодії державної влади і місцевого самоврядування, їхньої відповідальності за виконання наданих їм повноважень в законі повинні бути прописані принципи взаємодії органів державної влади й місцевого самоврядування, для того щоб у державної влади не виникало бажання підпорядкувати собі органи місцевого самоврядування.

Автор погоджується з вченими, які наголошують на розробці і прийнятті законів про територіальні громади та їхні об'єднання, про територіальний устрій України, про фінанси місцевого самоврядування і комунальну власність, про місцеві податки і збори, про місцеві референдуми, про місцеві ініціативи, слухання та інші форми волевиявлення населення, які у майбутньому мають бути об'єднані у комунальний кодекс України [16].

Висновки. Таким чином, місцеве самоврядування – це політичний інститут, вбудований в загальну систему політичних структур, відносин і взаємозв'язків. Сьогодні заслуговує належної оцінки не тільки те, що він є інститутом громадянського суспільства (виконує функції внутрішньої самоорганізації місцевого співтовариства для рішення господарських завдань, пов'язаних, наприклад, із забезпеченням роботи комунальних служб, муніципальних підприємств тощо), але і те що він виконує політичну роль, йому притаманні політичні властивості, зокрема відповідні владні взаємовідносини, різні форми узгодження інтересів й активності жителів територіальних утворень. Місцеве самоврядування – це елемент політичної системи суспільства. Його існування в державі означає, що в країні поряд з інтересами особистості й інтересами держави визначаються й гарантуються ще й місцеві (муніципальні) інтереси.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андріяш В.І. Євтушенко О.Н. Місцеве самоврядування в політичній системі суспільства / Андріяш В.І. Євтушенко О.Н. // Сучасна українська політика. Політики

і політологи про неї. – К.; Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П.Могили, 2007. – Вип. 11. – С.148-157.

2. *Безобразов В.П.* Государство и общество. Управление, самоуправление и судебная власть / Безобразов В.П. – СПб., 1882.

3. *Безобразов В.П.* Земские учреждения и самоуправление / Безобразов В.П. – М., 1874.

4. Бельгийская конституция 7 февраля 1831 года / [под ред. и с примеч. С.Г.Сватикова; пер. с фр. А.Харитонova, В.Харитонova]. – Ростов-на-Дону: Изд-е Н.Парамонова “Донская Речь”, 1905. – 39 с.

5. *Васильчиков А.* О самоуправлении. Сравнительный обзор русских и иностранных земских и общественных учреждений / Васильчиков А. – СПб.: Тип. Э. Праца, 1870. – 368 с.

6. *Велихов Л.* Основы городского хозяйства. Общее учение о городе, его управлении, финансах и методах хозяйства: В 2-х ч. Ч.2 / Велихов Л. – М.; Л.: ГОСИЗДАТ, 1928. – 468 с.

7. *Гнейст Р.* Правовое государство и административные суды Германии / Гнейст Р.; [пер. с нем. Ф.С.Фустова; под ред. М.И.Свешникова]. – СПб.: Типография В.Безобразова и К^о, 1896.

8. *Гнейст Р.* История государственных учреждений Англии / Гнейст Р.; [пер. с нем. С.А.Венгерова]. – М.: Типография В.Ф.Рихтер, 1885.

9. *Градовский А.Д.* История местного самоуправления в России: Собр. соч. Т 2 / Градовский А.Д. – СПб., 1899.

10. *Еллинек Г.* Общее учение о государстве / Еллинек Г. – 2-е изд., испр. и доп. по 2-му нем. изд. С.И.Гессеном. – СПб., 1908. – 598 с.

11. *Емельянов Н.А.* Местное самоуправление: международный опыт / Емельянов Н.А. – Тула, 1996. – 112 с.

12. *Євтушенко О.Н.* Концепції державної влади і місцевого самоврядування та їх вплив на розвиток суспільно-політичних відносин в українських землях у другій половині ХІХ ст. / Євтушенко О.Н. // Гілея (науковий вісник): Збірник наукових праць / гол. ред. В.М.Вашкевич. – К., 2008. – Вип. 12. – С.178-186.

13. Закон України “Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування” // Уряд. кур’єр. – 1997. – 24 липня.

14. Иностранное конституционное право / под ред. В.В.Маклакова. – М.: Юрист, 1996. – 512 с.

15. *Іщенко О.* Актуальні питання розвитку місцевого самоврядування на сучасному етапі / Іщенко О. // Вісник НАДУ. – С.333-338.

16. *Кириченко Л.* Народовладдя і місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] / Кириченко Л. // Право України. – 2001. – №6: <http://pravoznaves.com.ua/period/chapter/2/21/695>.

17. *Кнемайер Ф.Л.* Организация местного самоуправления в Баварии (основные структуры, особенности, недостатки) / Кнемайер Ф.Л. // Государство и право. – 1995. – №4.

18. Конституции зарубежных государств. – М.: Норма, 1997. – С.292-335.

19. Конституція України. Прийнята 28.06.1996 // ВВР. – 1996. – №30. – Ст. 141.

20. *Коркунов Н.М.* Русское государственное право. Т.ІІ / Коркунов Н.М. – Изд.3-е. – СПб., 1901. – 311 с.

21. *Кравченко В.* Місцеве самоврядування в історії України / Кравченко В. // Місцеве самоврядування в Україні: історія, проблеми, пропозиції. – К., 1994. – С.8-17.

22. *Лазаревский Н.И.* Самоуправление / Лазаревский Н.И. // Мелкая земская единица: сб. статей. – СПб., 1902. – Вып.1.

23. Місцеве самоврядування в Україні. Історія, проблеми, пропозиції. – К., 1994. – 368 с.
24. Нольде Б.Э. Очерки русского государственного права / Нольде Б.Э. – СПб., 1911 – 554 с.
25. Организация административной власти во Франции. – М., 1993. – 131 с.
26. Павлов К. Выбор оптимальной модели местного управления / Павлов К. // Общество и экономика. – 1999. – №5. – С.121-126.
27. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування / Панейко Ю. – Мюнхен, 1963. – 160 с.
28. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.997 № 280/97-ВР // ВВРУ. – 1997. – №24. – Ст. 170.
29. Пэюнэнэн А. Исполнительная власть в Финляндии. Государство и право / Пэюнэнэн А. – 1992. – №7.
30. Роль держави і права в суспільстві – основні теорії походження та сутності держави і права // Основи правознавства: навч. посіб. – К., 2003. – С.5-16.
31. Саханенко С.А. Організаційно-правовий механізм публічного управління на територіальному рівні [Електронний ресурс] / Саханенко С.А. – ОРІДУ НАДУ, 2003: http://center.uct.ua/distants/courses/pu01/htm/p04_04.htm.
32. Фадеев В.И. Муниципальное право России / Фадеев В.И. – М.: Юрист, 1994. – С.17–22.
33. Черкасов А.И. Сравнительное местное управление: теория и практика / Черкасов А.И. – М.: Форум: Инфра-М, 1998. – 160 с.
34. Чичерин Б.Н. Бюрократия и земство / Чичерин Б.Н. // Вопросы политики. – М., 1905. – С. 86-87.
35. Шаповал В. Сутність місцевого самоврядування (питання теорії) [Електронний ресурс] / Шаповал В: http://www.municipal.gov.ua/data/loads/7slyhanna_zbirnik_mynryh_statta_shapoval.doc.
36. Штейн Л. Учение об управлении и право управления. о сравнении литературы и законодательств Франции, Англии, Германии / Штейн Л. – СПб., 1874. – XIV. – 584 с.
37. Шумянкova Н.В. Муниципальное управление: учеб. пособие / Н.В.Шумянкova. – М.: Экзамен, 2002. – 640 с.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ВЛАСТЬ И МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ: ТЕОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

Евтушенко А.Н.

В статье рассматриваются основные вопросы теории и взаимодействия моделей государственной власти и местного самоуправления. Автор считает, что отношения государственной власти и местного самоуправления в Украине должны основываться на теории муниципального дуализма и модели взаимозависимости.

Ключевые слова: государственная власть, местное самоуправление, модели местного самоуправления, территориальная община, демократия, политическая система.

STATE POWER, LOCAL GOVERNMENT: THEORY AND METHODOLOGY OF THE INTERACTION

Yevtushenko A.N.

The article covers the basic and the most important theories and models of the state power and local governments in the field of both political science and public administration, and the methodology of their interaction. The author believes that the

interaction of the state power and local governments in Ukraine must be based on the theory of municipal dualism and on the model of interdependency.

Key words: state power, local government, models of the local government, territorial community, democracy, political system.

